

Thorkil Fussing og dansk Fængselsvæsen.

*Et Tilbageblik ved Direktør Fussings Død
den 7. Oktober 1930.*

Den nugældende Ordning af Overbestyrelsen for det danske Fængselsvæsen, hvorefter denne er henlagt under en af Kongen udnævnt Direktør, der i sit Embede staar umiddelbart under Justitsministeren, traadte i Kraft den 1. Oktober 1910 i Henhold til Lov af 18. April s. A. Allerede den 22. Juni beskikkede den daværende Justitsminister Zahle Overretssagfører Thorkil Fussing til Direktør for Fængselsvæsenet.

En fælles Overbestyrelse for Fængselsvæsenet oprettedes først ved kgl. Resolution af 27. November 1848, der henlagde Overbestyrelsen til en Overinspektør. Til at beklæde den nye Stilling udnævntes Professor, Dr. phil. C. G. N. David, der havde været det ledende Medlem af den i 1840 nedsatte kgl. Kommission til Fremsættelse af Forslag om en bedre Indretning af Straffeanstalterne. Det var efter denne Kommissions Forslag, at den kgl. Resolution af 25. Juni 1842 fastslog Oprettelsen af de nuværende Forbedringshuse indrettede efter Cellesystemet og Tugthuse indrettede efter Fællessystemet. Efter at David, hvis Fortjenester af dansk Fængselsvæsen formentlig vanskelig kan overvurderes, var blevet valgt til Direktør i Nationalbanken, tog han den 1. Januar 1859 sin Afsked, og Fængselsinspektør Frederik Bruun blev midlertidig konstitueret som Overinspektør. Men allerede ved kgl. Resolution af 4. Maj 1861 inddrog Embedet som Overinspektør, og de med Embedet forbundne Forretninger henlagdes direkte under

Justitsministeriets 1. Departement, idet et særligt Kontor, for hvilket Bruun blev Chef, oprettedes for Sager vedkommende Fængselsvæsenet. Stillingen som Bestyrer af dette Kontor var imidlertid en honorarlønnet Stilling, og Bruun beklædte samtidig Stillingen som Inspektør for Vridsløselille Straffeanstalt og senere — fra 1. April 1873 — Stillingen som Inspektør for Christianshavns Straffeanstalt. Denne Nyordning, hvorefter man fremtidig kun havde en »halv« Embedsmand som Leder af Fængselsvæsenet, blev truffet som en Spareforanstaltning efter Forslag af den kendte Oberst Tscherning. Efter den omfattende Omordning af Fængselsvæsenet, som havde fundet Sted under Davids Ledelse, mente man, at Fængselsreformens Afslutning ikke stillede større Krav til Overbestyrelsen, end at Opgaverne kunde løses af en honorarlønnet Embedsmand, som forudsattes ved Siden af at beklæde et Hovedembede indenfor Statens Administration. Ganske vist oprettede man efter Bruuns Afgang fra Embedet som Chef for Fængselskontoret ved kgl. Resolution af 18. Juli 1884 paany en Stilling som Overinspektør for Fængselsvæsenet og udnævnte Professor, Dr. juris *Carl Goos* til at beklæde denne Stilling, men ogsaa denne Stilling var honorarlønnet. Ved Professor Goos' Afgang efterfulgtes han i Aaret 1900 af nuværende Kvæstor ved Universitetet *Karl Adolf Goos*, der beklædte Embedet indtil dettes Nedlæggelse ved den fornævnte Lov af 18. April 1910. Ved denne Lov bragtes altsaa en omtrent 50-aarig Ordning af Overbestyrelsen for Fængselsvæsenet til Afslutning.

I Bemærkningerne til Loven af 1910 fremhævedes det, at de Overinspektionen paahvilende Forretninger var tiltaget stærkt i den forløbne Aarrække, og at de maatte antages at ville yderligere forøges i betydelig Grad »ved Indførelsen af en vistnok for Døren staaende Omordning af de nuværende Fængselsstraffe, hvorved Ledelsen af og Tilsynet med Strafafsoningen antagelig i langt højere Grad end nu vilde komme til at paahvile Staten«. Regeringen maatte

derfor mene, at en saa omfattende og betydningsfuld Embedsgerning vanskeligt kunde bestrides paa fuldt ud fyldestgørende Maade af en Mand, der forudsattes at have en anden Hovedbeskæftigelse. Om Rigtigheden af dette Standpunkt herskede der i Virkeligheden indenfor alle Lejre Enighed, idet bl. a. ogsaa Professor C. Goos ved Lovforslagets Behandling i Landstinget gav dette sin principielle Tilslutning, navnlig under Hensyn til den forestaaende Fængselsreform. Samtidig fremhævede Goos dog — sikkert med Rette — at Danmark ogsaa under den hidtil bestaaende »afkortede Bestyrelse«, der bl. a. havde den Fordel, at den var billig for Staten, var fulgt saadan med i Udviklingen indenfor Fængselsvæsenet, at det i det internationale Samarbejde stod som et af Føreganglandene paa dette Omraade, idet baade Bruun og han var traadt i deres »store Forgænger« Davids Fodspor. Som Reformer af særlig Betydning pegede Goos paa den omfattende Ombygning og Nybygning af de kommunale Arresthuse, hvorved det overvejende Antal af dem — i Modsætning til tidligere — var bragt i en Tilstand, som svarede til Nutidens Fordringer. Han mindede endvidere om den betydningsfulde Indsats, som var gjort med Hensyn til at søge gennemført Friluftsarbejdet for Fangerne (Hedekolonierne), samt om Gennemførelsen af den meget betydelige og vanskelige Reform, som fulgte med den midlertidige Straffelov af 1905, der i Modsætning til tidligere lovfæstede, at Fængsel paa sædvanlig Fangekost var forbundet med Arbejdstvang.

Til at fortsætte Udviklingen og til at bryde nye Baner for denne i Overensstemmelse med moderne kriminalistisk Tænkning medbragte *Thorkil Fussing* betydelige Forudsætninger baade i Kraft af sin Foruddannelse og i Kraft af sine Evner og hele Personlighed. Efter at han i 1899 havde taget juridisk Embedseksamen, varede det ikke længe, inden han kom i praktisk Kontakt med Fængselsvæsenet, som havde hele hans Interesse og jHerte. Med den daværende Overinspektors Tilladelse for

rettede han i Sommeren 1901 Volontørtjeneste i 3 Maaneder ved Vridsløselille Forbedringshus dels som Opsynsbetjent dels i andre Stillinger efter en af Fængselsinspektør Ammitz-boll lagt Plan, og i Oktober s. A. ansattes han som Sekretær hos Overinspektøren, en Stilling, som han beklædte indtil Juni 1903, da han fratraadte efter et Brud med den daværende Ledelse. Han slog da ind paa Sagførervejen, idet han samtidig var en søgt og fortræffelig Manuduktør. Dette medførte imidlertid langt fra, at han lagde sine kriminalistiske Interesser paa Hylden. Han vedblev tværtimod at dyrke dem med den største Energi og Varme. I Dansk Kriminalistforenings Møder og hele Arbejde var Fussing en stærkt interesseret og aktiv Deltager. Allerede ved Foreningens 3. Aarsmøde i 1903 var han sammen med Professor Torp Medindleder om følgende Forhandlingsemne: »En gennemgribende Omordning af vort Fængselsvæsen som Forudsætning for en rationel Ordning af Fængselsstraffene«. Som Bilag til sit Indledningsforedrag havde han udarbejdet en »Kort Oversigt over Ordningen af Fængselsvæsenet i nogle europæiske Lande«, et omfangsrigt Værk, der bærer Vidnesbyrd om Fussings overordentlige Grundighed og Flid. Ogsaa i senere Møder deltog Fussing aktivt. Saaledes ved Foreningens 6. Aarsmøde i 1907, hvor Forhandlingsemnet »Fængselselskaber og deres ledende Principper« blev indledet af den bekendte Fængselspræst ved Vridsløselille Straffeanstalt Johannes Munch. Munch repræsenterede de gamle Fængselselskaber, og Fussing, der særlig i de unge Aar langt fra var bange for en skarp Polemik, brød en Lanse for den nye Forening »Fængselshjælpen«, hvis ledende Aand han var gennem mange Aar. Han var med allerede ved Foreningens Stiftelse den 3. November 1902 og blev straks ikke alene Bestyrelsens — naturligvis ulønnede — Sekretær, men ogsaa Medlem af Forretningsudvalget. I begge Egenskaber udfoldede han ved Foreningens Start et betydningsfuldt Agitationsarbejde, ligesom han senere vedblev at udføre et betydeligt dagligt, vederlagsfrit Arbejde. Foreningens

Aarsberetninger — særlig indtil 1910 — bærer Vidnesbyrd om hans Flid, Interesse og Indsigt bl. a. gennem en Række Afhandlinger fra hans Haand: »Om moderne Fængsels-selskaber«, »Fra de udenlandske Fængsels-selskabers Verden«, »Nyere Love og administrative Bestemmelser af Betydning for Fængsels-selskaberne« og »Det amerikanske Forsorgs-system«. Den sidste Afhandling er en Oversættelse af en Afhandling af den svenske Stadsnotar Harald Salomon. Da Fængselshjælpen i 1908 grundlægger Skolehjemmet »Proven« ved Rodovre, er han selvskrevet Medlem ogsaa af dettes Bestyrelse og atter Sjælen i Foretagendet. Og som Led i Agitationen for den nye Forenings Virksomhed organiserer han i 1909 et Møde i København for samtlige Fængsels-hjælpens Repræsentanter, der da udenfor København og Omegn talte omkring 120. Her er han den selvskrevne Indleder og holder et stort anlagt Foredrag om »De moderne Fængsels-selskabers Opgaver«. Da dette Foredrag er karakteristisk for Fussing og hans Tanker paa dette Omraade, skal jeg anføre nogle Uddrag derfra: Til et moderne Fængsels-selskab kræves først et Centralkontor med en Stab af lønnede Medarbejdere. Der kræves dernæst en Stab af frivillige Medarbejdere (Repræsentanter) spredt over hele Landet, og endelig af Husbønder for Klienterne. Dernæst kræves et godt Samarbejde med de forskellige Myndigheder først og fremmest med de overste Justitsmyndigheder. Og endelig gælder det ved en saadan Virksomhed, at den bør være populær. Den har ingen Udsigt til at lykkes, hvis den ikke omfattes med Forstaaelse og Sympati af Befolkningen, af høje og lave, rige og fattige og af Folk af alle Par-tier. Det psykologiske Grundlag for Fængsels-selskabernes Stiftelse og Virksomhed er et dobbelt, dels Menneske-kærlighed, dels Erkendelse af Straffens Mangelfuldhed. Til denne Dobbelt-hed i det psykologiske Grundlag svarer en Dobbelt-hed i Formaålet: De virker baade i Humanitetens Interesse og i Retssikkerhedens Tjeneste. Overfor Klienterne bør naturligvis baade Humanitetens Krav

følges, og Retssikkerhedens Krav betones, og det gælder om at afveje de to ofte modstridende Hensyn paa bedste Maade. Overfor Justitsmyndighederne er Selskaberne naturligvis særlig opfordrede til at fremhæve de humane Hensyn og forfægte Humanitetens Krav. Overfor Befolkningen har Selskaberne deres betydningsfulde Mission derigennem, at de repræsenterer Humaniteten. De bør for det første efter bedste Evne bidrage til at vække den sociale Samvittighed; de bør søge at fjerne den Mistillid og Uvilje, som endnu i vore Dage kan træffes overfor de Straffede. Men dernæst har Fængsels-selskaberne den store Betydning i den sande Humanitetens Interesse, at de neutraliserer Forbrydervenligheden, det usunde Føleri overfor Forbryderne.

Samtidig med Arbejdet i Fængselshjælpen foretog Fussing Rejser til Udlandet, idet han satte sig ind i Fængselsvæsenet bl. a. i Norge, Sverige, Tyskland og Schweiz under længere Ophold de paagældende Steder. At han samtidig gennem flittige Studier var nøje inde i moderne kriminalistisk Litteratur skal anføres for en Fuldstændigheds Skyld. Disse Studier, som Fussing tillagde stor Betydning, fortsatte han med i sin Embedstid trods det store Arbejde, som paa anden Maade paahvilede ham.

Efter sin Overtagelse af Embedet som Direktør for Fængselsvæsenet var den første Opgave, som paatvang sig, at fortsætte sin Forgængers Bestræbelse for at raade Bod paa den overhaandtagende Pladsmangel i Straffeanstalterne for Mænd. Resultatet heraf blev Forslaget til Lov om Opførelse af *en ny Straffeanstalt ved Nyborg*, der fremsattes i Folketinget den 14. Marts 1911, og den 12. Juli 1913 toges den nye Straffeanstalt, der da havde Plads til 227 Fanger, i Brug. Nyborg Straffeanstalt var som bekendt bestemt til at modtage de yngste mandlige Forbedringshusfanger i Alderen indtil 23 Aar. Fussings Tanke med Nyborg har han selv udtrykt saaledes: »Ligesom Opdragelsesvæsenets Slutsten bør være Opdragelsesanstalten med

den »lukkede« Afdeling, saaledes bør Fængselsvæsenets Begyndelsesstadium for den unge Lovovertræder være et Opdragelsesfængsel — eller som det ofte kaldes — et Ungdomsfængsel, som Staten administrerer, hvor den Unge Behandling er indrettet med Opdragelse som Formaal, og hvor han derfor kan blive, saalænge som dette Formaal kræver«. Imidlertid kunde Nyborg Straffeanstalt under den gældende Straffelov ikke blive noget Ungdomsfængsel i egentlig Forstand, allerede fordi de der indsatte unge Fanger er idømt en tidsbestemt Forbedringshusstraf. Alligevel lykkedes det Fussing i Samarbejde med Inspektøren for den nye Straffeanstalt Aude-Hansen ved Udformningen af kgl. Anordning af 28. Maj 1913 om Fuldbyrdelse af Forbedringshusarbejde i Nyborg Straffeanstalt at overføre i saa stor Udstrækning som foreneligt med den gældende Straffelov de Principper, som følges i de engelske og amerikanske Borstal Institutioner, paa Behandlingen af de unge Fanger i Nyborg Straffeanstalt. Da Nyborg Straffeanstalt vel maa siges at være Fussings Hovedindsats i dansk Fængselsvæsen, skal anføres følgende Udtalelse af ham selv angaaende det Haab, han knyttede til denne Anstalt: »Ligesom Nyborg Straffeanstalt og dens Befolkning er unge, saaledes er ogsaa de, der har den umiddelbare Ledelse af Virksomheden i Anstalten — Inspektøren, Præsten, Lærerne, Arbejdslederen — yngre Mænd, som interesserer sig levende for deres Gerning og har den sikre Tro derpaa, som det for mange er vanskeligt at bevare gennem et langt Livs mange Skuffelser. Og naar Troen, som det jo paastaas, kan flytte Bjerge, kan den vel forhaabentlig ogsaa rydde de mange Sten bort, som Fængselsmanden nu engang ikke undgaar paa sin Vej. Nyborg Straffeanstalt staar paa en vigtig Post i Kampen mod Kriminaliteten; den vigtigste og vel ogsaa den vanskeligste Del af denne Kamp er den, som skal føres imod — eller rettere: for — de unge blandt Forbryderne. Det er for Samfundets Skyld at haabe, at Anstalten maa vinde mange Sejre i denne Kamp«.

Iøvrigt vil det føre for vidt i Enkeltheder at omtale Fussings Indsats i Fængselsvæsenets Udvikling i de 15 Aar, han stod som dettes Leder. Mange af de Reforme, som Fussing har lagt Grunden til, er i stadig Udvikling, og i det hele er Fussings Epoke i Fængselsvæsenet for nær inde paa Livet til, at det er muligt at give den en samlet »historisk« Bedømmelse. Men det vil dog være naturligt at fremdrage visse særlig betydningsfulde Ting, som jeg ved, Direktør Fussing selv lagde megen Vægt paa.

Af Nybygninger skal nævnes den store *Udvidelse af Nyborg Straffeanstalt* med en tredje Fængselsbygning, der toges i Brug i 1920, en Foranstaltning der medførte Opførelsen af en hel ny Kirkebygning og Udvidelse af det bestaaende Sygehus. Men endnu større Betydning end dette tillagde Fussing det smukke og i enhver Henseende moderne *Tuberkulosesygehus*, der i 1916 knyttedes til Nyborg Straffeanstalt, og som muliggjorde at samle alle tuberkuløse Mandsfanger fra samtlige Straffeanstalter til en virkelig rationel og betryggende Kur under fuldtud hospitalsmæssige Forhold. En Nyorientering var det ogsaa, at Fussing til Leder af dette Sygehus fik ansat en kvindelig Sygeplejerske, der stadig indenfor Statens Straffeanstalter for Mænd er den eneste kvindelige Funktionær.

Fussing var naturligvis klar over, at *Fangernes rationelle Sysselsættelse* var et af de betydningsfuldeste Led i hele Fangebehandlingen. Og ogsaa paa dette Omraade grundlagde han ved kgl. Anordning af 7. Marts 1913 en fuldstændig Nyordning ved Overgangen fra det tidligere Entreprenørsystem til Regiesystemet, en Reform, der ikke alene muliggør en meget betydelig Merindtægt for Statskassen af Fangernes Arbejde, men hvad Fussing tillagde langt større Betydning, en bedre og mere rationel Sysselsættelse af Fangerne. Ogsaa en rigtig Ordning af Fangernes Arbejdsduccorer tillagde han den største Betydning. Efter de hidtil gældende Regler havde der kun været ringe Mulighed for at indromme Fangerne *Akkordbetaling*, men allerede i 1914 tog Fussing

Initiativet til en udvidet Anvendelse af dette System, idet han ansaa det for egnet til at fremme Fangernes Arbejdsiver og saaledes virke i Overensstemmelse med et af Straffens Formaal — Fangernes Dygtiggørelse til lovligt Erhverv — samtidig med, at den gavner de til Straffuldbyrdelsen knyttede økonomiske Interesser, ligesom den giver Fangerne Lejlighed til at erhverve sig Midler, som kan lette deres Genindtræden i Samfundet. Men var Fussing saaledes en varm Tilhænger af at honorere Fangens Flid og Dygtighed gennem et Akkordsystem, var han en bestemt Modstander af at delagliggøre Fangen i Arbejdets økonomiske Udbytte gennem et Tantiemesystem. »Det næste Skridt«, udtaler han, »vilde da være Oprettelsen af et Driftsraad bestaaende af Fanger«, og han fortsætter: »I tidligere Tid har man vel nok i for høj Grad stængt det frie Livs Vilkaar ude fra det Samfund, som et Fængsel omslutter. Men nu om Stunder synes man nogle Steder tilbøjelig til at gaa for vidt i den modsatte Retning. Jeg tror i alt Fald ikke, at det er formaalstjenligt at lade det frie Samfunds økonomiske Klasseforskelle afspejle sig i Fængslet og indenfor dette skabe »Kapitalister« en miniature. Misundelsen hos de »lavere Klasser« bliver i alt Fald ikke mindre end udenfor Fængselsmurene«. Ligeledes vender han sig i denne Forbindelse bestemt imod, at disse »Kapitalister« skal have Lov til allerede i Fængslet at nyde Resultatet af deres Arbejde gennem Forbedring af Kosten m. v.

Fangernes Sundhedstilstand var ogsaa et Omraade, som Fussing tillagde stor Betydning. Han nøjedes ikke med at indføre den i saa Henseende betydningsfulde *Gymnastik*, men han sørgede for nye og rationelle Bespisningsreglementer for Fangerne, naturligvis udarbejdede i nøje Samarbejde med Sundhedsstyrelsens specielle Sagkyndige paa dette Omraade. De nye *Bespisningsreglementer* forelaa allerede den 15. Marts 1915 og danner stadig Grundlaget, omend med visse Ændringer, for Bepisningen i Straffeanstalterne.

Fangebladet »*Fra Nær og Fjært*«, der paabegyndtes i

Februar 1922, var i Virkeligheden en Fortsættelse af de mundtlige Foredrag, som Fussing under Verdenskrigen havde paabudt skulde finde Sted for at holde Fangerne underrettede om de vigtigste Begivenheder. Herved skete et Brud med tidligere Principper om at holde Fangerne i Uvidenhed om, hvad der skete ude i Verden. At Fangernes Undervisning ogsaa nød godt af hans Omsorg er en Selvfølge. *Sløjdundervisning* og anden teknisk Undervisning er kommet til i Fussings Tid. Om Forsorgsarbejdet for Fangerne efter Løsladelsen og hans Interesse herfor er talt foran, og her skal kun tilføjes, at han i 1917 fik oprettet en Stilling som *Forsorgsmedarbejder* til at bistaa de unge Fanger ved Nyborg Straffeanstalt.

Ikke alene Fangerne, men ogsaa *Straffeanstallernes Tjenestemænd* og deres Anliggender laa Fussing paa Sinde. Naar han søgte at forbedre særlig Fængselsbetjentenes økonomiske Kaar, var det ikke alene af menneskelig Forstaaelse, men ogsaa for ad denne Vej at skabe en saa god Rekruttering til disse Stillinger som muligt. Som Led i den faglige Undervisning af Fængselsbetjentene udgav han i 1913 en Lærebog for Opsynsbetjente, og han udarbejdede nye omfattende Instrukser for Opsynstjenesten, hvori hans Syn paa Fængselsgerningen lægger sig klart og smukt for Dagen. Efter at have fastslaaet, at Fængslets første Pligt er at sikre Fangernes Forvaring, og at derfor Fængselsbetjentenes Virksomhed i første Linie er en Sikkerhedstjeneste, udtales det: »Fængselsbetjentens Virksomhed bør altid og helt være præget af Bevidstheden om, at den Behandling, som Fangerne underkastes, er Straf. Det er derfor Betjentens Pligt at behandle Fangerne med Alvor, med Ro og Fasthed, med Retfærdighed og Upartiskhed«. Og videre: »Det er dernæst, da Straffen tilsigter at virke opdragende paa Fangerne, Betjentens Pligt i hele sit tjenstlige Forhold at foregaa dem med et godt Eksempel«.

Gennem *Volontørtjeneste* af yngre Jurister ved Straffeanstallerne søgte Fussing at gøre disse vordende Politimænd

og Dommere interesserede i Straffuldbyrdelsen, ligesom det naturligvis var hans Haab derigennem muligt at erhverve Rekrutter til fremtidige Fængselsfolk.

Ved Siden af Administrationen af Straffeanstalterne helligede Fussing ogsaa den anden Side af sin Virksomhed, Tilsynet med de kommunale Arresthuse og Tvangsarbejdsanstalter, den største Interesse, og det Arbejde, der som nævnt allerede før hans Tid var paabegyndt paa en Forbedring af disse Forhold, er fortsat. I Forbindelse med Gennemførelsen af Retsplejeloven af 11. April 1916 opførtes ikke saa faa helt nye Arresthuse, ligesom Ombygninger og Forbedringer fandt Sted mange Steder. Endvidere tilfaldt der paa dette Omraade Fussing et lige saa ærefuldt som vanskeligt Hverv, nemlig ved Genforeningen i 1920 midlertidig for Staten at overtage Administrationen af *Arresthusene i de sønderjydske Landsdele*. Han udførte her ved Bistand af Fængselsinspektør Wandall et meget for-tjenstfuldt Arbejde, der i lige Grad omfattede Nyindretning og Forbedring af Bygninger og Inventar som Udarbejdelsen af Reglementer for Fangernes Behandling. Endelig laa ved Arresthusene en Forbedring af *Arrestforvarernes* økonomiske Kaar saa vel som af deres fængselsmæssige Uddannelse ham paa Sinde. For en økonomisk Forbedring arbejdede han som tilforordnet Politikommisionen af 1916, et Arbejde, der resulterede i et Forslag til Lønningslov for Arrestforvarere, der blev forelagt i Rigsdagssamlingen 1919/20, men aldrig nød Fremme. Af Hensyn til en bedre fængselsmæssig Uddannelse af Arrestforvarere virkede Fussing for at faa de kommunale Myndigheder til i ledige Arrestforvarerstillingen at ansætte dygtige og erfarne Fængselstjenestemænd, og at dette hans Initiativ ikke har været forgæves, bærer de mange tidligere Fængselsbetjente, der nu sidder som Arrestforvarere rundt om i Landet, Vidnesbyrd om.

Endnu skal omtales en af de store Reformere, som Fussing ikke naaede at føre ud i Livet, nemlig Tilvejebringelsen af et specielt Fængsel for mental afficerede Fanger. Dette vig-

tige Spørgsmaal sysselsatte Fussing lige fra Begyndelsen af hans Embedstid, og det lykkedes ham at tilvejebringe fornødne Midler til at lade Dr. med. George E. Schröder foretage en *psykiatrisk Undersøgelse* af samtlige mandlige Straf-arbejdsfanger. Resultaterne af disse Undersøgelser foreligger i Dr. Schröders 2 Bøger henholdshis af 1917 (Forbedringshusfanger) og 1927 (Tugthusfanger). Paa Finansloven for 1918/19 bevilgedes de fornødne Midler til Indkøb af et betydeligt Jordstykke ved Vridsløselille Straffeanstalt til eventuel Opførelse af en saadan Anstalt, idet Fussing i sin Indstilling til Justitsministeren nærmere gjorde Rede for det Klientel, som tænktes anbragt deri. Han var dog klar over, at Sagens endelige Løsning maatte ske i Forbindelse med den nye Straffelov, og han naaede saaledes ikke at se sine Planer realiserede.

En Del af de mange *Afhandlinger*, der foreligger fra Fussings Haand, er allerede nævnt i det foregaaende. Hans »Bemærkninger om Frihedsstraffe og med Frihedsberøvelse forbundne Sikkerhedsforanstaltninger«, der som Bilag ledsager Straffelovskommissionens Betænkning af 1923, er sikkert kendt af alle. En anden Betænkning, nemlig angaaende »Statens Overtagelse af Arresthusenes Forvaltning og angaaende Arbejdshus« afgav han i 1924 som Bilag til Justitsminister Steinckes Straffelovsforslag. I en Aarrække skrev han Oversigter over dansk Fængselsvæsen i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet«, ligesom han har skrevet andre Afhandlinger i samme Tidsskrift samt i »Ugeskrift for Retsvæsen«. Hans vægtige og grundige mundtlige Indlæg i Debatten ved Kriminalistforeningens Møder i 1923 og 1924 angaaende Bestemmelserne i Kommissionsudkastet af 1923 om Frihedsstraffe og om Forvaring i Stedet for Straf blev sammen med fornævnte Betænkning af 1924 hans sidste Indsats i Arbejdet for den Straffelovsreform, hvis Vedtagelse han vel oplevede, men ved hvis videre Gennemførelse han ikke fik Lov at medvirke.

Det *nordiske Samarbejde* paa Fængselsvæsenets Omraade

vandt stærk Genklang hos Fusing, og han stod i varmt Venskabsforhold til de daværende Chefer for det svenske og det norske Fængselsvæsen, Överdirektör Almquist og Expeditionschef Woxen.

Fussings *Tillidshverv* var ikke mange. Han var Medlem af Bestyrelsen for Dansk Kriminalistforening fra 1911—28. Endvidere var han Formand for Københavns Husflidsforening fra 1914 og Medlem af den store Sparekommission af 1921. Ordensdekorationer ønskede Fusing ikke at modtage, men ved sin Afsked i 1927 fik han tilkendegivet Kongens Paaskønnelse af »hans udmærkede Arbejde ved Indretningen af det nuværende Overtilsyn med Fængselsvæsenet«. —

Det var ikke noget langt Aaremaal, Fusing fik Lov til at virke i dansk Fængselsvæsens Tjeneste. Allerede i Februar 1925 maatte han, kun 51 Aar gl., søge Orlov paa Grund af svigtende Helbred og — bortset fra en kort Periode i Sommeren s. A. — naaede han aldrig mere at overtage sit Embede. Sygdommen vandt, om end langsomt, mere og mere Overhaand, og Døden kom vel nærmest som en Befrielse for hans forpinte Sind. »Det var ett hårt öde, som drabbade honom i de tidiga åren. Han syntes så livskraftig, hade omfattande planer. Vad var det, som bröt honom?« skrev fhv. Överdirektör Almquist til mig ved Efterretningen om Fussings Død. Det samme Spørgsmaal har sikkert alle hans Venner og Medarbejdere gjort, uden at nogen vil være i Stand til at besvare det fyldestgørende. Ydre og indre Omstændigheder spillede her ind. Kun faa Aar efter Fussings Overtagelse af sit Embede kom Verdenskrigen med dens stigende Kriminalitet, Ernæringsvanskelighed m. v. — Forhold som allerede nu synes lidt fjerne, men som den Gang mærkedes dybt i Fængselsvæsenets Administration. Fusing kastede sig med hele sin tilsyneladende ubegrænsede Arbejdskraft ind i alt dette og blev mærket deraf. Han var ligesom forudbestemt til at lade sig slide i Stykker af Livet. »Alt hvad Du gør, gør fuldt og helt og intet stykkevis og delt« passede i sjælden Grad paa ham.

»Jeg maa grave mig til Bunden«, sagde han allerede som ung. Denne Grundighed var vel et af de Træk, der stærkest prægede ham, og som sled. Men hertil kom hans Ildhu, hans i sjælden Grad følsomme Sind og hans varme Hjerte. Han led med Fangerne og ikke mindst med deres Paa-rørende; »det er de uskyldige, der lider mest«, udtalte han til et Dagblad paa sin 50-aarige Fødselsdag. I Samklang med hans følsomme Sind stod hans store Ansvarsfølelse. Hans økonomiske Uafhængighed var ikke for ham et Middel til Livsnydelse, men et Ansvar, der forpligtede paa mange Maader bl. a. til at tale, hvor han mente andre tav, fordi de ikke kunde løbe Risikoen for at miste Levebrødet. Paa Baggrund heraf maa den saa meget omtalte Pjece ses, som fremkom ved hans Fratreden som Sekretær i Overinspektionen. I det hele hændte det, særlig i Fussings unge Aar, at hans Reaktion overfor Forhold, som han fandt urigtige, gav sig stærke Udslag. Men dette hængte sammen med, at han havde sit Hjerte og sit Sind fuldt ud med i sin Gerning, at han følte denne ikke som et Arbejde, der daglig skal gøres og overstaas, men som et Kald, der sammen-smeltede med Personligheden til en Eenhed. At leve Livet er en Risiko. Fussing løb Risikoen og — vandt. Han var utvivlsomt en lykkelig Mand, da han stod i sin Manddoms Kraft. Men han bødede ogsaa — Livet dræbte ham.

Ja, for alle os, der har kendt og arbejdet sammen med Fussing, vil hans Personligheds Varme og Sinds-Ildhu staa som et lysende Punkt i Livets Mørke. Og maa det end være forbeholdt Eftertiden at fælde den endelige Dom over hans Livsgerning, tør det trygt allerede nu siges, at Fussings Navn vil blive staaende som en af Milepælene i dansk Fængselsvæsens Historie.

Erik Kampmann.